

PÅ ANDRA HAND JAG TÄNKER ATT
FINNLAND ÄR NÄRA MITT HJÄRT
Andra språks interferens i
universitetsstuderandens svenskuppsatser

Kandidatavhandling
Sanna Salomäki

Jyväskylä universitet
Institutionen för språk
Svenska språket
19.3.2012

TIIVISTELMÄ

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Sanna Salomäki	
Otsake: På andra hand jag tänker att Finland är nära mitt hjärt – Andra språks interferens i universitetsstuderandens svenskuppsatser	
Aine: ruotsin kieli	Kandidaatintutkielma
Vuosi: 2012	Sivumäärä: 34+2
<p>Tutkielmani tarkoituksena oli selvittää, missä määrin suomalaisten yliopisto-opiskelijoiden kirjoitelmien sanoissa ja lauserakenteissa näkyy muiden aiemmin opittujen kielten vaikutus - koodinvaihto ja transfer. Halusin myös tietää, onko opiskelijoiden muiden kielten osaamisella tai sukupuolella yhteyttä muiden kielten käyttöön ruotsin kirjoitelmissa.</p> <p>Aineistooni kuului 42 koeolosuhteissa kirjoitettua n. 200 sanan kirjoitelmaa sekä kyselylomake, jolla kartoitin opiskelijoiden taustoja, lähinnä muiden kielten hallitsemista. Tutkimusmetodini oli kvantitatiivinen, mutta siinä oli myös kvalitatiivisia piirteitä.</p> <p>Etsin aineistostani neljää eri transfertyyppiä: sanan kirjoitusasun (ortografinen), sanan merkitystason (leksikaalinen), sanan rakennetason (morfologinen) ja syntaktista transferia. Koodinvaihtotapauksiksi määrittelin sanat, joita ei ollut mukautettu millään tavalla ruotsin kieleen.</p> <p>Tutkimustuloksista kävi ilmi, että yliopisto-opiskelijat käyttävät muita kieliä apunaan, kun he kirjoittavat ruotsinkielistä tekstiä. Kaiken kaikkiaan löysin aineistostani 274 tapausta, joissa näkyi muiden kielten vaikutus. Käytetyin kieli oli englanti, mutta myös suomen kieltä esiintyi kirjoitelmissa. Saksaa ja ranskaa esiintyi sen sijaan vain yksittäisissä tapauksissa. Leksikaalinen ja syntaktinen transfer olivat tavallisimpia muotoja, joissa muut kielet esiintyivät. Koodinvaihtotapauksia tai sanan rakennetason transferia esiintyi huomattavasti vähemmän. Oletan, että syy transferin laajaan esiintymiseen aineistossani on se, että luin transfertapauksiksi sanajärjestys- ja prepositiovirheet, jotka ovat yleisiä suomenkielisillä ruotsin oppijoilla.</p> <p>Pidän tutkimustani käyttökelpoisena esimerkiksi opettajan ammattia ajatellen. Mielestäni opettajan tulisi huomioida se, että muitakin kieliä saatetaan käyttää kohdekielen lisäksi erilaisissa tilanteissa, kuten keskusteluissa tai kirjoitelmissa. Olen sitä mieltä, että muiden kielten vaikutuksen mahdollisuutta on tuotava enemmän opetuksessa oppilaiden tietoisuuteen, jotta he osaisivat välttää muiden kielten aiheuttamia virheitä tuotoksissaan.</p>	
Avainsanat: andra språks interferens, transfer, kodväxling, universitet	
Kirjasto/Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto JYX	

INNEHÅLL

1 INLEDNING.....	4
2 BAKGRUND.....	5
2.1 Begreppet transfer.....	5
2.2 Begreppet kodväxling.....	7
2.3 Tidigare studier.....	8
3 MATERIAL OCH METOD.....	11
3.1 Kursen Akademisk svenska.....	11
3.2 Bakgrundsinformation om informanter.....	12
3.3 Materialinsamling.....	15
3.4 Analysmetoden.....	16
4 RESULTAT.....	17
4.1 Transfer i uppsatserna.....	18
4.1.1 Kategori 1: Ortografisk transfer.....	19
4.1.2 Kategori 2: Morfologisk transfer.....	21
4.1.3 Kategori 3: Lexikal transfer.....	21
4.1.4 Kategori 4: Syntaktisk transfer.....	23
4.2 Kodväxling i uppsatserna.....	25
4.3 De utnyttjade språken.....	26
4.4 Andra språks interferens och språkkunskaper.....	27
4.5 Andra språks interferens och kön.....	28
5 DISKUSSION.....	29
6 AVSLUTNING.....	30

LITTERATUR

BILAGA 1

1 INLEDNING

I dagens globala värld är förmågan att kommunicera på olika språk uppskattad. Speciellt har engelska en stor global spridning och har nått status som lingua franca (se t.ex. Svartvik 2005). Även om mångsidiga språkkunskaper anses vara nödvändiga för att uttrycka sig orsakar de också vissa problem. Å ena sidan kan andra språk underlätta inlärningsprocessen men å andra sidan kan de ha en för dominerande inverkan på kommunikationen då det finns risk för sammanblandning av språken.

Denna kandidatavhandling handlar om andra språks interferens: fenomenen kodväxling och transfer. Syftet är att undersöka om universitetsstuderande utnyttjar andra språk när de skriver svenskuppsatser i provsituation. Materialet i denna studie består av uppsatser skrivna av finska studerande på kursen *Akademisk svenska*, som är en obligatorisk kurs i svenska för alla universitetsstuderande vid Jyväskyläs universitet. Informanterna som är 42 till antalet kommer från två fakulteter och de skrev en uppsats var. Undersökningsmetoden är kvantitativ men inbegriper även kvalitativa drag.

Den första forskningsfrågan gäller om universitetsstuderanden använder andra språk i svenskspråkig skriftlig kommunikation. Om de gör det, vilka språk använder de och på vilka sätt? Den andra forskningsfrågan gäller att få kunskap om möjlig kontakt mellan studerandenas bakgrund och bruket av andra språk. Påverkar kön, studieframgång i svenska eller andra språkstudier användningen av kodväxling och transfer?

Enligt min hypotes utnyttjar universitetsstuderandena andra språk när de skriver svenska eftersom studierna (se t.ex. Palviainen & Jauhojärvi-Koskelo 2011) visar att många studerandes kunskaper är för svaga för arbetslivets krav. Enligt min mening leder svaga svenskkunskaper till transfer och kodväxling. Ändå tror jag att dessa fenomen är mindre allmänna vid universitet än på lägre nivåer, t.ex. i högstadiet. Jag antar att engelskan hör till de mest utnyttjade språken eftersom den är det främmande språk som har studerats

längst. Jag anser även att ju svagare kunskaper informanten har i svenska, desto mera utnyttjar han eller hon andra språk.

Såväl kodväxling som transfer är mycket utforskade ämnen (se t.ex. Meriläinen 2010, Ringbom 2007, De Angelis & Selinker 2001, Odlin 1989). Ändå anser jag att kodväxling och transfer i skriftlig kommunikation inte har studerats särskilt mycket på universitetsnivå.

I det följande kapitlet behandlas den teoretiska bakgrunden för studien. Jag koncentrerar mig på att presentera och definiera de begrepp som är centrala i denna studie. Därefter, i kapitlet material och metod, redogör jag för mitt material, hur jag valde metoden och hur studien genomfördes. Dessutom presenterar jag informanternas bakgrund och i vilken svenskkurs som de deltagit. Efter detta beskriver jag resultaten. Jag avslutar avhandlingen med att sammanfatta dess huvudpunkter samt diskutera resultaten.

2 BAKGRUND

I detta kapitel presenterar jag bakgrunden för min studie. Först redogör jag för olika definitioner av transfer och kodväxling och klargör vilken teori som är relevant för mig. Till sist presenterar jag studier som gjorts om andra språks interferens under de senaste åren.

2.1 Begreppet transfer

Begreppet transfer har använts redan länge i många olika kontexter och man har diskuterat speciellt om det är ett psykologiskt eller pedagogiskt fenomen. Enligt Jarvis och Pavlenko (2008:30) finns det två synvinklar om transfer betraktas som ett psykologiskt fenomen: en intrasubjektiv och intersubjektiv synvinkel. Den intrasubjektiva synvinkeln koncentrerar sig på individuellt språkbruk och intersubjektiv för sin del på språkbruket i grupp. I denna studie betraktas transfer på en kollektiv nivå, med andra ord intersubjektivt.

Ringbom (2007:30) konstaterar att transfer handlar om att språkinlärare utnyttjar andra språk när han lär sig ett nytt språk, som om samma regel gällde i alla språk. Varje inlärare har ett visst språkligt system som han eller hon är van vid att använda. Därför fungerar förstaspråket som stöd i andraspråksinläringen. (Ringbom 2007:71). Inläraren ska förstå att orden inte alltid kan översättas ordagrant och att kontexten i språkbruket är viktig (Ringbom 2007:51, 72).

Enligt De Angelis och Selinker (2001:42) är transfer en interferens mellan talarens L2 och L3, det vill säga andraspråks och tredjespråks inflytande. Ringbom för sin del konstaterar att (2001:80) tidigare språkkunskaper kan ha en störande roll när man försöker använda språk. Transfer stör inte endast till exempel grammatiska kunskaper utan andra språks interferens kan komma till uttryck även t.ex. i uttalet. I de flesta fall kommer transfer fram grammatiskt, t.ex. i ordförrådet: *När du kommer hem?* i stället för *När kommer du hem?* Här följs sannolikt finskans modell om ordföljden (*Milloin tulet kotiin?*). Om man lär sig ett språk som är besläktat med förstaspråket kan det vara nyttigt att inläraren drar nytta av förstaspråkets egenskaper eftersom då behövs inte lägga ner så mycket tid på inlärningsprocessen. (Ringbom 2007:1-2).

Enligt Cenoz (2003:105) spelar språkläktskap och typologi en viktig roll vad gäller transfer. Ju mindre den typologiska distansen är, desto mer sannolikt utnyttjar man andra språk samtidigt med ett annat språk. Språk som är besläktade är aktiverade samtidigt. Till exempel det engelska ordet *responsible* är nära det spanska motsvarande ordet *responsable* på grund av det latinska ursprunget. Orsaken till ortografisk likhet är inte endast språks gemensamma historiska ursprung, utan samma drag i ordens morfologi.

Transfer kan förekomma såväl positivt som negativt; den kan ha både stödjande eller störande roll i språkinlärningsprocessen. Positiv transfer uppstår när språkinläraren använder likheter mellan förstaspråket och målspråket på rätt sätt (Odlin 1989:26). Negativ transfer orsakar för sin del felaktiga uttryck. På sådana uttryck koncentrerar jag mig i denna studie.

Jarvis och Pavlenko (2008: 62-111) diskuterar olika synpunkter på lingvistisk transfer: fonologisk, ortografisk, lexikal, semantisk, morfologisk, syntaktisk, diskursiv, pragmatisk och sociolingvistisk transfer. I denna studie indelas begreppet transfer ändå endast i fyra kategorier: ortografisk, morfologisk, lexikalisk och syntaktisk transfer. Indelningen baserar sig på Meriläinen (1984) analys av finskspråkiga gymnasisters abiturientuppsatser i svenska språket.

2.2 Begreppet kodväxling

Såsom begreppet transfer är svårdefinierat är det inte heller enkelt att definiera begreppet kodväxling. Ur en psykologisk synvinkel kan konstateras att kodväxling uttrycker flexibilitet i språkbruket. Kodväxling är ett hjälpmedel som används i en problematisk frasplanering då andra språk fungerar som stöd i kommunikationen.

Enligt Gardner-Chloros (2009) hänvisar termen kodväxling till ett alternativt sätt att kommunicera med två eller flera språk. Gardner-Chloros (2009:91) betonar att alla ordklasser kan kodväxlas men den mest använda ordklassen är substantiven, medan det enligt Myers-Scotton (1993) finns två typer av kodväxling: intersententiell och intrasententiell. Intrasententiell kodväxling förekommer i ett ord eller i en sats i samma mening medan intersententiell kodväxling existerar mellan flera satser.

Håkansson (2003) påpekar att även registerbyte kan betraktas som kodväxling. Man kan inte använda samma språk oberoende av situationer, medan Grosjean (2001) konstaterar att kodväxling är liksom en tvåspråkig kod. Tvåspråkiga använder denna kod med andra tvåspråkiga som behärskar samma språk. Båda språk är aktiva men det ena är något aktivare än det andra. Enligt Grosjean (2001) är det inte alltid omedvetet att använda tvåspråkig kod. Det är möjligt att språkanvändaren är medveten om mångspråkig miljö och växlar därför mellan språk.

I denna undersökning använder jag termen kodväxling på samma sätt som Ringbom (2007). Han använder termen *language shift* som enligt honom betyder ord som kommer

från ett annat språk och anpassas inte alls till målspråket. Därför kan ett kodväxlingsfall vara t.ex. ordet *Helsinki* i satsen ”Jag ska resa till *Helsinki*”. I detta fall har det finska ordet *Helsinki* använts i stället för det motsvarande svenska ordet *Helsingfors*.

2.3 Tidigare studier

Honkanen och Valtonen (2009) undersökte hur lexikal transfer syns i det engelska och det tyska ordförrådet hos svensk- och finskspråkiga gymnasister. Studien koncentrerade sig på förstaspråkets inflytande på det engelska och det tyska ordförrådet och på hur gymnasisterna upplever förhållandet mellan ordförråden i sitt förstaspråk och engelska och tyska. Honkanen och Valtonen hade ett frågeformulär som bestod av två skilda delar. I den första delen redogjordes för informanternas bakgrund. Denna del innehöll också två uppgifter som handlade om ordförrådet i engelska och tyska. I den andra delen av frågeformuläret frågades efter gymnasisternas uppfattningar om det engelska och det tyska ordförrådet.

Lexikal transfer förekom oftare i den tyska ordtesten än i den engelska ordtesten som hörde till frågeformulärets första del. Enligt Honkanen och Valtonen var tyskan ett sämre behärskat språk hos gymnasisterna än engelska vilket ledde till att andra språk utnyttjades i stället för målspråket. Förekomst av lexikal transfer var mer frekvent hos de svenskspråkiga än de finskspråkiga gymnasisterna. Honkanen och Valtonen anser att orsaken till detta var språksläktskapen: svenskan som germanskt språk har gemensamma lexikala egenskaper med engelskan och tyskan som finskan inte har. Tanken att förstaspråket kan vara till hjälp i att komma ihåg ord på engelska var vanligare hos de svenskspråkiga gymnasisterna än de finska. Studiens resultat visade även att finskspråkiga i synnerhet tar hänsyn till likheter mellan ord på andra främmande språk och engelska respektive tyska ord. De flesta svenskspråkiga ansåg att de sällan eller aldrig utnyttjar engelska vid bildandet av tyska ord. Däremot var majoriteten av finskspråkiga av den åsikten att engelskan är ett stödspråk när de bildar tyska ord.

Enligt min mening hade Honkanen och Valtonen en vid infallsvinkel till frågan om transfer. Att gymnasisternas språkliga bakgrund kartlades noggrant anser jag viktigt. Honkanen och Valtonen redogjorde för vilka språk gymnasisterna behärskade, i vilken ordning de lärt sig språken som de kan och vilket som var det senaste vitsordet som de fått i engelska och tyska. Jag är av den åsikten att det är betydelsefullt att känna till personen bakom transferbruket. Det är lättare att förklara fenomenet transfer när man känner till hurdan den person är som har andra språks interferens i sina uttryck. Därför kartlade även jag informanternas språkliga bakgrund i föreliggande undersökning.

Transfer undersöktes också av Meriläinen (2010). Hon redogjorde för transfer i engelska studentuppsatser skrivna av gymnasister med lång lärokurs i engelska. Hon analyserade sammanlagt 500 uppsatser från åren 1990, 2000 och 2005. Meriläinen jämförde uppsatserna med dem som var skrivna av svenskspråkiga gymnasister. Hon undersökte lexikala och syntaktiska drag i transfer. Resultaten visade att dessa drag inte har förändrats från år 1990 till år 2005. De flesta syntaktiska drag hade minskat tydligt medan antalet lexikala drag var desamma eller hade ökat. Detta innebär att studenters kunskaper hade utvecklats vad gäller syntax men att de inte behärskade de lexikala strukturerna lika väl. Meriläinen påpekade att orsaken till den inbördes motsatta utvecklingen av lexikala och syntaktiska drag var studenternas förstaspråk som inte var typologiskt nära målspråket. Allt som allt hade transfer minskat under undersökningsperioden.

Lahtinen (2009) redogjorde för kodväxling i högstadieelevers svenskuppsatser. Materialet bestod av 271 texter skrivna av 48 elever i åttonde och nionde klass. Kodväxling var ett vanligt fenomen i texterna. Sammanlagt fanns det 167 fall med kodväxling. Majoriteten av kodväxlingsfallen, 83 %, bestod av endast ett ord. Drygt 20 % av eleverna kodväxlade inte alls men engelskt inflytande i ortografin var ändå vanligt hos dessa elever, t.ex. *best* (*bäst*). Det mest kodväxlade språket var engelska, som användes i 60 % av fallen. Tydligt mindre, 35 % av kodväxling, kom från finska och 5 % från tyska. Oftast kodväxlades substantiv och egennamn. De flesta av de engelska orden påminde om det svenska ordet på något sätt. Andra språk användes som lingvistisk resurs eftersom

eleverna visste att läraren som läser och korrigerar texterna kan språk som eleverna använde utöver svenska. Lahtinen ansåg att eftersom betydelsen av kommunikation betonas i språkundervisning kan elever försöka skriva satser till varje pris och elever utgår ifrån att läsaren kommer att förstå honom eller henne. Detta leder till en ökande roll av andra språk. Studieframgång i svenska påverkade kodväxling: eleverna med vitsordet 9-10 kodväxlade mindre än de som hade ett svagare vitsord. Knappt 60 % av eleverna med vitsordet 9-10 utnyttjade engelska inte alls. Nästan 90 % av dem som hade svagare kunskaper i svenska (vitsordet högst 8) använde minst ett ord från engelska.

Jag anser att kommunikationen mellan människor är en betydande orsak till kodväxling. Enligt Lahtinen handlar det om lingvistisk resurs. Om skribenten inte finner lämpliga ord för att uttrycka sig måste han eller hon använda andra metoder för att föra fram sitt budskap, t.ex. kodväxling. Då kan uttrycken vara felaktiga. Enligt min mening är det viktigt att framhäva det faktum att kodväxling inte alltid kan tolkas som fel utan som medel att berätta just det som talaren eller skribenten vill berätta.

Lindroos (2004) undersökte engelsk interferens i finska gymnasisters uppsatser med fokus på språkfel. Hans syfte var att redogöra för hurdana fel som beror på engelskt inflytande eleverna gör och hur vanliga dessa fel är. Lindroos analyserade sammanlagt 279 uppsatser skrivna av elever vid sex olika gymnasier. Den engelska interferensen var synlig på alla språknivåer: på ortografin, morfologin, lexikonet och syntaxen. Materialet innehöll 275 fel som Lindroos ansåg vara utslag av interferens från engelskan. Den största felkategorin utgjorde de lexikala felen, 53,4 % av alla fel. Eleverna som hade börjat studera svenska före engelska (A-svenska), utnyttjade engelskan i uppsatserna mindre än de som hade påbörjat sina svenskstudier först i årskurs 7 (B-svenska).

Enligt min mening är Lindroos felkategorier användbara. De beskriver transfer som mångsidigt fenomen. Trots kategoriseringens tydlighet är det inte enkelt att definiera vilka typer av fel som tillhör vissa kategorier. T.ex. Lindroos kategori om syntaktiska fel kan anses vara något problematisk eftersom det inte är lätt att tolka om felet är syntaktiskt eller inte. Till exempel ordföljdsfelen anses ofta vara syntaktiska fel. Lindroos räknade

dock inte ordföljdsfel som beroende på engelskt inflytande och därför uteslöt han dem ur felanalysen. På grund av detta bestod kategorin syntaktiska fel av endast sju fel, t.ex. *de pappret* (eng. *the paper*).

Transfer studerades av Laitakari (2001) i finska gymnasisters svenskuppsatser. Materialet bestod av 185 uppsatser. Bland texterna fanns det 104 som inte uppvisade några engelskpåverkade fel och 66 som inte uppvisade några finskpåverkade fel. Detta tyder på att modersmålets påverkan har varit mycket mer betydande. Det fanns sammanlagt 257 finska och 149 engelska transferfel. Laitakari indelade felen i grammatiska och lexikaliska fel. Det fanns en tydlig skillnad mellan inverkan från modersmålet och från engelskan. Antalet grammatiska transferfel från modersmålet (113) var betydligt större än antalet transferfel från engelska (16). Antalet lexikaliska transferfel var däremot ungefär lika stort för finska (144) och engelska (133). Transfer av betydelse var betydligt vanligare från modersmålet än från engelska (113 fall från finska och 7 fall från engelska). När Laitakari jämförde gymnasisterna med A-svenska (grupp A) med dem som hade B-svenska (grupp B) gjorde hon den iakttagelsen att eleverna med B-svenska i medeltal hade gjort fler fel än eleverna med A-svenska. Engelskt inflytande var nästan dubbelt så frekvent i grupp B som i grupp A. Finsk transfer var lika allmän hos båda grupperna. Eleverna med B-svenska använde mer grammatisk transfer från finska medan lexikalisk transfer från modersmålet var mer frekvent hos eleverna med A-svenska.

3 MATERIAL OCH METOD

I detta kapitel redogör jag för kursen i akademisk svenska i vilken informanterna deltog. Därefter beskriver jag informanternas bakgrund ur en språklig synvinkel. Till sist presenterar jag materialinsamlingen samt analysmetoden.

3.1 Kursen Akademisk svenska

På en kurs i akademisk svenska koncentrerar man sig på studerandenas egen bransch och specialinriktning. Innehållet och färdigheterna som tränas på kursen är alltså anpassade efter det ämne studerande studerar och den fakultet han eller hon tillhör. Studerandena lär

sig fackterminologi och behandlar angelägenheter som handlar om hans eller hennes huvudämne.

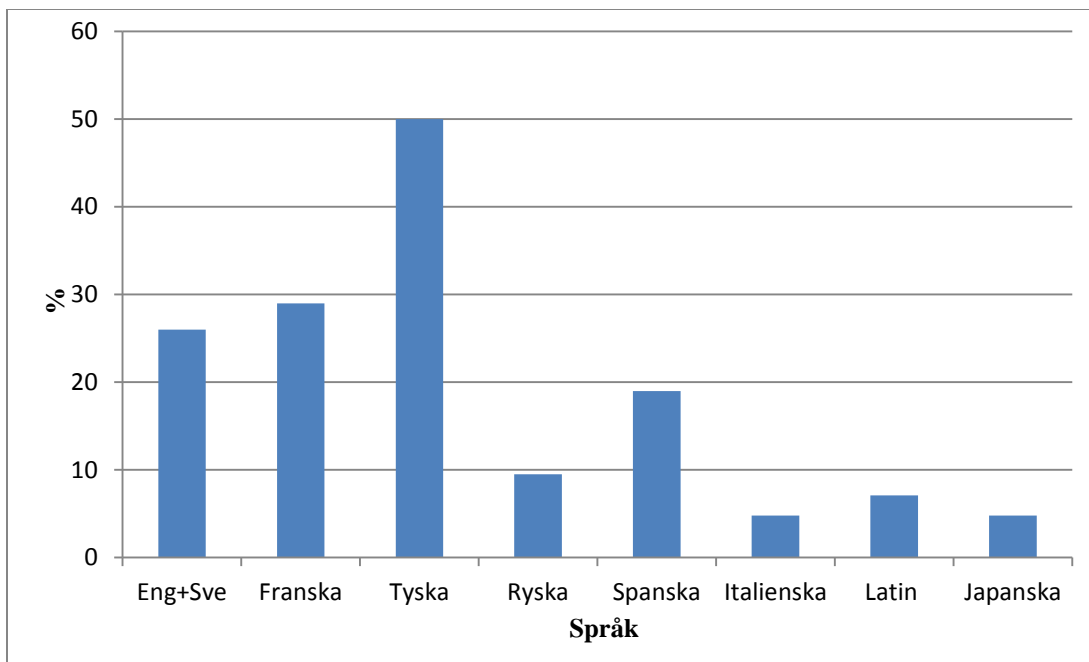
I denna kurs avlägger en studerande en skriftlig tentamen som handlar om hans eller hennes ämnesområde. Tentamen består av två delar: en sammanfattning som skrivs på finska ur en svenskspråkig ursprungstext och en uppsats på svenska som ska vara cirka 200 ord lång. Den andra delen av tentamen, uppsatsen, hör till denna studies forskningsmaterial. Studeranden ska vara vid kursens slut på nivå B1 enligt den europeiska referensramen för att få godkänt på kursen.

3.2 Bakgrundsinformation om informanter

I min studie deltog 42 universitetsstuderande, 26 kvinnor och 16 män. Informanterna kan indelas i två grupper: de som studerar något språk som huvudämne (12) och de som studerar matematik och naturvetenskap som huvudämne (30). Med frågeformuläret som hörde till min undersökningsmetod kartlade jag informanternas bakgrund. I detta avsnitt presenterar jag informanternas språkfärdigheter: vilka språk de kan och hur de uppskattar egna kunskaper i svenska respektive engelska.

I frågeformuläret kartlade jag universitetsstuderandenas (N=42) språkkunskaper. Jag frågade vilka språk informanterna kan, hur länge de studerat språken och hur flytande de anser sig kunna språken. Informanterna berättade om sina språkfärdigheter med en självvärdering från 4 till 10.

Figur 1 visar vilka språk informanterna behärskar. Alla informanter hade studerat engelska och svenska men de flesta kunde även andra språk. Drygt en fjärdedel av informanterna svarade att de inte behärskar något annat språk utöver svenska och engelska. Dessa informanter beskrivs i figuren med den första stapeln ”Eng+Sve”.

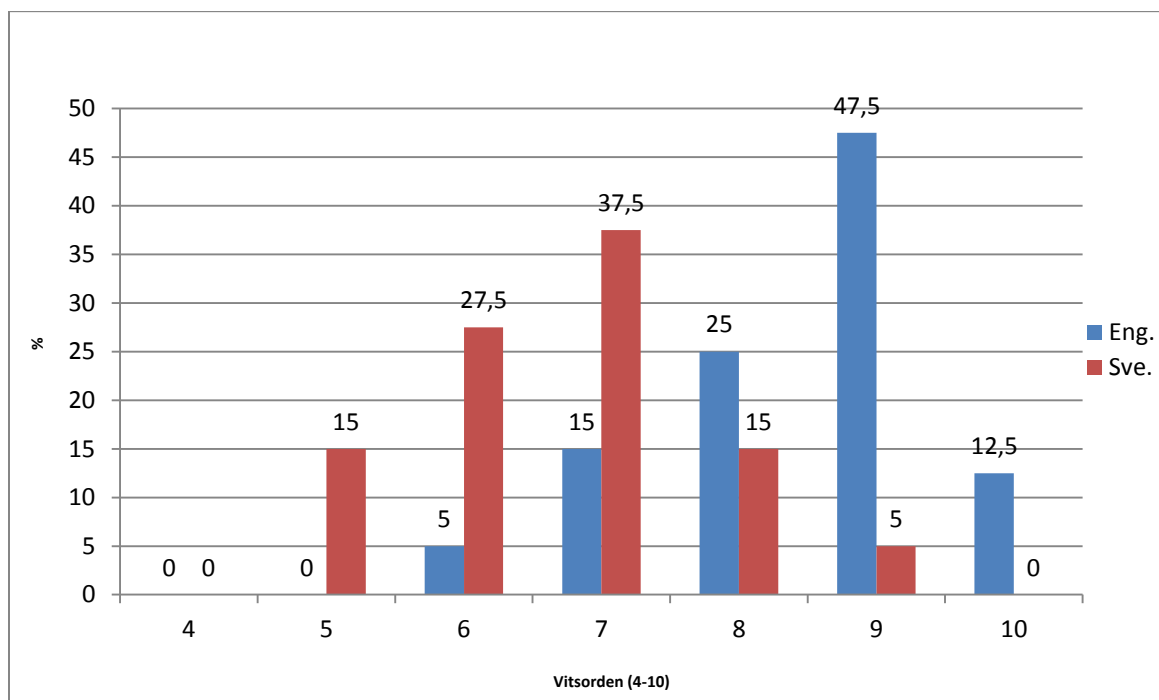

Figur 1 Informanternas (N=42) språkkunskaper.

Utöver engelska och svenska behärskar informanterna sammanlagt sju andra språk. Två språk uppges av klart fler informanter än de övriga, nämligen tyska och franska. Hälften av informanterna anger att de kan tyska. Det andra allmänt angivna språket, franska, är ett språk som nästan en tredjedel av informanterna kan. De andra fem språken, ryska, spanska, italienska, latin och japanska, är tydligt mindre behärskade. En femtedel kan spanska medan knappt 10 % av studerandena kan latin och ryska. Kunskaperna i italienska och japanska är ännu sällsyntare: knappt 5 % behärskar dem.

Jag anser att frågan om den språkliga bakgrunden i frågeformuläret var viktig och underlättade uppsatsanalysen. I analysskedet kunde jag leta efter spår av vissa språk i uppsatserna, när jag visste vilka språk informanterna hade studerat. Jag var inte särskilt överraskad över att tyska och franska tillhörde de mest behärskade språken. Dessa språk har nämligen länge hört till de mest studerade språken i finska skolor efter svenska och engelska.

I analysprocessen koncentrerar jag mig i synnerhet på engelsk- och svenskkunskaper eftersom jag anser att svaga kunskaper å ena sidan i svenska och bra kunskaper å andra sidan i engelska har en ökande inverkan när det gäller kodväxling och transfer. I figur 2 presenteras informanternas (N=42, 2 bortfall) självvärderingar som gäller deras behärskning av engelska och svenska språket.

Figur 2 Informanternas (N=40, 2 bortfall) självvupsfattade kunskaper i svenska och engelska språket.

Mellan kunskaperna i engelska och svenska finns det betydande skillnader för en klar majoritet av informanterna ansåg de är mycket bättre på engelska än på svenska. Figuren visar att totalt 80 % av universitetsstuderandena svarade att deras kunskaper i svenska kan värderas högst med vitsordet 7. Motsvarande andel i engelska var 20 %. Totalt 60 % av informanterna ansåg att deras kunskaper i engelska kan bedömas med vitsordet 9-10. I svenska var andelen 5 %.

Jag är av den åsikten att informanternas möjliga paus i svenskstudier påverkar hur de värderar sina kunskaper. Några hade just tagit studenten medan andra har studerat flera år vid universitet utan att använda svenska aktivt. Jag antar att de som inte hade studerat svenska på länge är osäkrare om sina färdigheter och värderar sina kunskaper som svaga fast de skulle behärska språket relativt bra. Troligen använder studerandena engelska oftare än svenska vilket kan leda till bättre kunskaper i engelska än i svenska. De har även studerat engelska längre än svenska så några tror möjligen att deras engelska är ett starkare språk. Å andra sidan är det svårt att säga om studerandena har värderat sina kunskaper realistiskt eftersom några kan ha varit för kritiska mot sina färdigheter.

3.3 Materialinsamling

Det undersökta materialet består av 42 uppsatser skrivna av universitetsstuderande på kursen *Akademisk svenska*. Varje informant skrev en uppsats. Uppsatserna skrevs i en provsituation vilket betyder att studerandena inte hade tillgång till ordböcker eller andra språkliga hjälpmedel när de skrev uppsatsen. Studerandena fick i uppgift att på två timmar skriva också en sammanfattning av en svenskspråkig artikel på finska men den hör inte till mitt undersökningsmaterial. Uppsatserna skrevs under varierande rubriker men de flesta teman behandlade studerandenas framtida yrke. Uppsatsernas längd varierar mellan 138 och 277 ord. Medellängden är 216 ord. Enligt instruktionerna skulle längden vara minst 200 ord. Allt som allt omfattar materialet 9015 ord.

Kunskaperna i svenska hos universitetsstuderandena i mitt material är varierande. En del av skribenterna gör så grova fel att det är svårt att förstå vad de vill säga i sin text. Till exempel i frasen *---har många exceptioner och rulen för den där exceptioner och exceptioner på den här rulen för exceptioner---* är engelskans interferens mycket stark. Å andra sidan uttrycker andra skribenter sig på en relativt bra nivå och har mindre antal fel.

Jag kartlade även studerandenas bakgrund för att få veta om det finns några egenskaper som inverkar på användningen av andra språk i svenskuppsatser. Informanterna ifyllde ett frågeformulär före tentamenstillfället då de skrev en uppsats som tillhörde mitt material samt en sammanfattning på finska. Utöver basinformation (kön, födelseår, huvud- och

biämne) utredde jag för informanternas språkliga bakgrund. Jag ville veta hur de i synnerhet behärskar svenska eftersom jag antar att svaga kunskaper i svenska påverkar andra språks ökande interferens i språkbruket. För att få veta hur väl svenska behärskas, kartlade jag informanternas studieförframgång i svenska: hur många svenskkurser de hade deltagit i före universitetsstudierna och vilket vitsord de fått i avgångsbetyget från gymnasiet om de genomgått denna utbildning. Förutom frågade jag vilka språk informanterna behärskar, hur väl och hur många år de studerat språk. Informanterna kunde självvupskatta sina språkkunskaper från 4 till 10.

Den sista delen i den språkliga bakgrunden anser jag vara den viktigaste i frågeformuläret. Orsaken till detta är att jag anser den språkliga bakgrunden förklara varför andra språks interferens äger rum. Om en informant har läst t.ex. tyska i tio år antar jag att en sannolik möjlighet till tyskans inflytande finns – beroende av informantens svenskkunskaper.

Enligt min mening var självvärderingen ett lätt sätt att beskriva en persons språkkunskaper. Å andra sidan är självvärderingen något problematisk eftersom informanterna kan vara för kritiska och då får jag en felaktig uppfattning av deras språkkunskaper. Jag kunde ha frågat till exempel efter det sista vitsordet i ett visst språk men jag antar att flera informanter skulle ha haft svårigheter att komma ihåg vilka vitsord de fått. Dessutom berättar det tidigare erhållna vitsordet inte ofta om de aktuella språkfärdigheterna.

3.4 Analysmetoden

Denna avhandling är en kvantitativ studie med kvalitativa drag. Jag analyserar materialet genom att räkna andelen transfer- och kodväxlingsfall som förekommer i uppsatserna. Enligt min mening är den kvantitativa metoden ändamålsenlig i denna undersökning eftersom antalet fel kan beskriva hur allmänna olika typer av transfer och kodväxling är. Det är dessutom intressant att veta hurdana skribenter utnyttjar andra språk när de skriver texter på svenska. Därför bestämde jag mig för att kartlägga informanternas bakgrund med en enkät som ger min studie kvalitativa drag. Informanterna svarade anonymt på enkäten och skrev även uppsatsen utan att berätta sin bakgrundsinformation. Det var ändå

fråga om en provsituation och läraren på kursen måste få veta vem som har skrivit vilken uppsats. Därför numrerade jag såväl uppsatskoncepten som enkäterna. Läraren fick en lista med informanternas nummer och namn för att få veta skribenternas namn. Med numreringen kunde jag kombinera rätt uppsats med rätt enkät utan att få veta skribenternas identitet. På grund av anonymitet kunde informanterna beskriva sin bakgrund ärligt och skriva uppsatserna utan att titta om sina verkliga tankar.

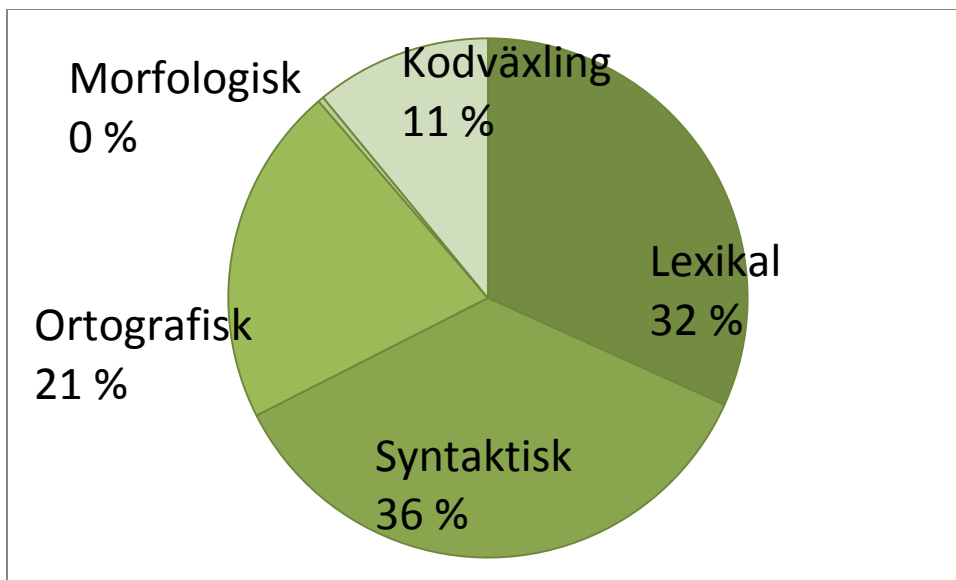
4 RESULTAT

I det följande kommer jag att presentera resultaten. Först presenterar jag de fyra transferkategorierna som jag formulerat samt kodväxlingsfall och demonstrerar hur mycket andra språks interferens syns i uppsatserna. Därefter redogör jag för om informanternas bakgrund har inverkan på andra språks interferens.

Universitetsstudenter begår i mitt material 6-7 fel som är påverkade av andra språk per skribent. Den individuella variationen är ändå stor eftersom studenter har olika bakgrunder. I materialet finns det uppsatser där andra språks interferens inte kan upptäckas men även uppsatser där det finns flera fall som bevisar andra språks närvaro.

Transferfall i mitt undersökningsmaterial har fördelats i fyra kategorier: ortografisk, morfologisk, lexikalisk och syntaktisk transfer. Analysmetoden baserar sig på Meriläinens (1984) analys av finskspråkiga gymnasisters abiturientuppsatser i svenska språket. Kodväxlingsfallen består av ord eller uttryck som kommer direkt från andra språk och har inte alls anpassats till målspråket. Ett exempel på kodväxling är i detta fall ordet *friend*, i satsen *Var är din friend* (i st.f. vän)?

Figur 3 demonstrerar hur vanliga de fyra transfertyperna och kodväxlingsfallen var i materialet.

Figur 3 Transfer- och kodväxlingsfall i materialet.

Syntaktisk och lexikal transfer bildar de största felkategorierna. Sammanlagt är knappt 70 % av alla fall där andra språk utnyttjades syntaktiska och lexikala fall. Drygt en femtedel av felen gäller texternas ortografi. Kodväxling är relativt sällsynt för drygt en av tio fall var kodväxlingsfall. Endast en informant utnyttjade morfologisk transfer så den bildar den minsta felkategorin. I avsnitten 4.1.1-4.1.4 samt i avsnittet 4.2 presenteras felkategorierna noggrannare.

4.1 Transfer i uppsatserna

Sammanlagt fanns det 244 fall som jag tolkade orsakas av negativ transfer. Majoriteten, 40 %, av transferfallen bestod av syntaktiska fel. Lexikala fel var också allmänna i materialet, drygt 35 % av alla transferfall. Ortografisk transfer bildade något mindre felkategori för knappt en fjärdedel av felen tolkades vara ortografiska. Morfologiska fel utgjorde en tydlig minoritet för endast en informant utnyttjade morfologisk transfer i ett ord.

Att analysera fel i texterna var inte helt enkelt. I vissa fall var det svårt att se skillnaden mellan ortografiskt eller lexikaliskt fel (Se ex. 1). Förkortningen ”Inf.” efter exempelsatsen betyder *informant*.

(1) Jag tycker att det är de lättaste väg att få ett job eftersom jag studerar finska språket och litteratur. (Inf. 10)

Det felskrivna ordet *job*, *jobb* på korrekt svenska, kan enligt min mening tolkas som ett ortografiskt fel eftersom ortografin inte följer svenska rättskrivningsregler. Å andra sidan kommer ordet *job* direkt från engelskan så felet kan tolkas vara även kodväxlingsfall.

4.1.1 Kategori 1: Ortografisk transfer

I min analys hör andra språks inflytande som leder till felskrivningar i svenskan till ortografisk transfer. Felen fördelar sig vidare i fem underkategorier: den första bokstaven i substantivet är stor, sammansatta ord skrivs isär samt bortfall, tillägg och utbyte av vokal eller konsonant. I materialet påträffades 58 fel som jag kategoriserade som ortografiska. Antalet fel varierade mellan 0 och 8.

Största delen av felen (64 %) bestod av fallen där ett sammansatt ord skrevs isär. Enligt min mening har engelskans roll här stark eftersom delarna i sammansatta ord skrivs isär i engelskan, t.ex. *population sizes* (jfr. ex. 4). En möjlig orsak kan också vara att skribenterna helt enkelt inte känner till att svenskans sammansatta ord inte skrivs isär.

Drygt 15 % av ortografisk transfer bestod av bortfall av vokal eller konsonant. Mer sällsynt var bortfall (10 %) och tillägg (5 %) av bokstav. Jag var överraskad över att uppsatserna inte innehöll fler fall av denna feltyp eftersom det finns i svenskan rikligt med ord som kommer från ett annat språk men inte har likadan ortografi, som i ex. 8, tyskans *energie* och svenskans *energi*.

I materialet fann jag bara tre substantiv vars första bokstav var stor. Två av dem är *Svenska* som syftade på svenska språket. Det tredje substantivet var *Lördag*. Jag är av den åsikten att engelskans modell utnyttjades i dessa fall där språk och veckodagar skrevs med en stor bokstav. En av informanterna kunde tyska där alla substantiv skrevs med en

stor bokstav så även tyskan kan vara hennes stödspråk. Trots detta anser jag det osannolikt eftersom informanten skrev endast ett substantiv med en stor bokstav.

Här presenteras de fem underkategorierna av ortografiska fel.

a) Den första bokstaven i substantivet är stor

(2) *Men problemet i Finland är att det andra språk måste vara Svenska för alla.*

(Inf. 1)

(3) *Den enda situationen när man kan höra svenska är Lördags Lotto på TV1.*

(Inf. 3)

b) Sammansatta ord skrivs isär

(4) *Man har också byggt dammer på åar, vilket har haft en väldig påverkan på laxfiskars, speciellt öringars och laxars, population storlekar.* (Inf. 14)

(5) *När jag var i en grund skola tyckte jag om att studera biologi.* (Inf. 21)

c) Bortfall av vokal eller konsonant

(6) *De skulle vara ganska intressanta branchen men när hörde jag om miljövetenskap och –teknologi, viste jag att det ska bli min studie branche.* (Inf. 22)

(7) *Jag hade alltid tyckt att naturvetenskaparna är nära mitt hjärt.* (Inf. 33)

d) Tillägg av vokal eller konsonant

(8) *För exempel biogas och andra förnubar energieformer behöver kemister och biologier.* (Inf. 24)

(9) *Männskorna bör utveckla mera teknika som vi kan använda förnybara energikällorna bättre.* (Inf. 25)

e) Utbyte av vokal eller konsonant

(10) *Det är ett litet språk som användas bara i ett litet länd och någonstans i Finland.* (Inf. 1)

(10) *Finlands universitäten producerar så högklassiga forskare, att arbetsmarknaden finns bra för naturvetare också i Finland.* (Inf. 24)

4.1.2 Kategori 2: Morfologisk transfer

Till kategori 2 räknade jag ord som hade böjningsändelser från andra språk, t.ex. i ordet *katts* (*katter*) som har engelskans pluralböjning. Denna kategori är betydligt mindre än de andra. Enligt min mening var det inte lätt att känna igen ett morfologiskt fel. Vad gäller andra språks interferens är det ofta fråga om tolkning när olika typer av fel kategoriseras. I denna kategori anser jag att det finns mest utrymme för tolkning.

Efter uppsatsanalysen fann jag endast ett fall som enligt min tolkning innehåller morfologisk transfer.

(11) För mig det är lättare att lära fysik för att om jag kan inte kom ihåg en någon teori, jag kan tänka om den fenomen, och vuxa upp nån teori på mitt själv, som ser ut bra. (Inf. 4)

Jag är av den åsikten att skribenten följer engelskans modell om adjektivs komparativböjning. Skribenten är inte säker om den rätta formen. Kanske är det fråga om något slags kombination, för skribenten använder antingen svenskans ändelse *-are* heller engelskans *-er*. Orsaken till varför morfologisk transfer utnyttjades tydligen mindre än de andra transfertyperna är inte klar. Troligen har ordklassers böjning övas i kursen som informanterna gått så böjningsmodellerna hade inte hunnit glömmas.

4.1.3 Kategori 3: Lexikal transfer

Största kategorin efter de syntaktiska felen består av de lexikala felen. Knappt en tredjedel av alla fel var lexikala. Det finns fyra underkategorier: fel beroende på ofullständig ekvivalens, översättningslån, falska vänner och nybildningar. Ofullständig ekvivalens betyder att uttrycket används i samma kontexter i bägge språken fast uttryckets betydelse skulle förändras. Till exempel verbet *tänka* som används felaktigt i betydelsen av engelskans *think* (se ex. 12). Falska vänner är ord som har en olik betydelse

beroende av språket, t.ex. verbet *visitera* i engelskan och svenskan (se ex. 17). I materialet påträffades 87 fel som jag anser vara lexikala. Andelen fel varierade mellan 0 och 14 fall per text.

Det fanns ingen felkategori i lexikal transfer som skulle ha varit betydligt allmännare än de andra. Ofullständig ekvivalens, översättningslån och nybildningar bildade drygt 85 % av alla fel. Falska vänner användes inte mycket. Typiska fel hos informanterna var felaktigt bruk av verbet *tänka* i stället för verbet *tycka* samt att beskriva ett yrke med en obestämd artikel (se ex. 15). Vad gäller yrkesbeskrivningar anser jag att några informanter utnyttjade engelskans modell, t.ex. *be a teacher*.

Enligt min mening var orsaken till den stora andelen av lexikala fel grunden för att informanterna inte kodväxlade mycket. Lexikala fel, i synnerhet nybildningar, anser jag vara utvecklade former av kodväxlingsfall. Informanterna försökte uttrycka sig på olika sätt utan att låna ord direkt från ett annat språk. Troligen visste de att sådana icke-anpassade ord oftast är felaktiga.

Här presenteras de fyra underkategorierna:

a) Ofullständig ekvivalens

(12) *Så småningom började jag tänka att studera biologi i universitet är jätte
intressant.* (Inf. 21)

(13) *Det är billigt, eftersom du behöver inte äga fysiska butiken när butiken är att
internet.* (Inf. 41)

b) Översättningslån

(14) *Jag studerar akvatiska vetenskaper vid Jyväskylä universitet och människor har
många tider frågat mig varför jag vill studera det här ämnet.* (Inf. 15)

(15) *Efter det har jag ännu två år kvar innan jag blir en lärare.* (Inf. 12)

c) Falska vänner

(16) *Man har många optioner att lära sig det här i Finland.* (Inf. 5)

(17) Jag har visiterat i Olkiluodon kärkraftverk i Finland. (Inf. 34)

d) Nybildningar

(18) På andra hand behöver man mer kemister och matematiker så det inte är så allvarligt för alla naturvetare. (Inf. 18)

(19) Jag också hoppas att mina forskningar i framtiden ska rekognisera saker som blir nyttiga för världen. (Inf. 20)

4.1.4 Kategori 4: Syntaktisk transfer

Ordföljds- och prepositionsfel samt felaktigt artikelbruk hör i denna undersökning till syntaktiska fel. Med andra ord finns det tre underkategorier av syntaktiska fel.

Sammanlagt var antalet syntaktiska fel i materialet 98. Majoriteten av de syntaktiska felen (63 %) bestod av ordföljdsfel. Informanterna hade svårigheter i synnerhet med ordföljden i bisats (se ex. 20) men även med predikatets placering i satser som började med icke-subjekt (se ex. 21). Orsaken till den stora andelen av ordföljdsfelen är troligen att skribenter för mycket litar på finskans och engelskans ordföljdsregler. Det är ett faktum att svenskans ordföljdsregler vållar de finskspråkiga svårigheter eftersom ordföljden inte alltid följer finskans ordföljdsregler. Till exempel den finska frågan *Mitä sinä teet?* översätts ofta på ett fel sätt *Vad du gör?*

Drygt en tredjedel av de syntaktiska felen bestod av prepositionsfel. Jag anser att orsaken till detta slags fel är bristen på entydiga prepositionsregler. Inläraren ska bara lära sig prepositionerna utantill. Eftersom informanterna inte kunde använda ordböcker som stöd i skrivprocessen anser jag att de utnyttjade andra språks modeller i prepositionsbruket. I exemplen 22 och 23 kan man troligen se finskans och engelskans interferens. I det första exemplet används *för exempel* (i st.f. *till exempel*) som liknar engelskans *for example*. I det andra har skribenten troligen utnyttjat finskans kasus *-sta* i uttrycket *i stället av* (i st.f. *i stället för*).

Den minsta kategorin bildade den tredje kategorin, *Den/det/de som definit artikel*. I Lindroos studie (2004) bestod denna kategori av definitiva nominalfraser som bildats med pronomenet *den* eller dess böjningsformer tillsammans med ett enskilt nomen i bestämd form, t.ex. *de huset* (eng. *the house*). Enligt min mening användes pronomenet *den* även med ett nomen i obestämd form, engelskans artikel *the* i bakgrund. I mitt material användes formen *den* med substantivets obestämda form. Pronomen fungerade i satserna antingen determinativt eller demonstrativt. I exemplen 23 och 24 används artiklarna *dem* (*språker*) och *den* (*vind*) determinativt. Enligt min mening var användningen av *den* som definit artikel sällsynt eftersom skribenterna var medvetna om andra strategier att uttrycka ordets bestämdhet, t.ex. substantivets bestämda form; hund – *hunden*.

Här presenteras de tre underkategorierna av syntaktiska fel.

a) Ordföljd

(20) *Jag har inga egna erfarenheter om översättning eller översättares arbete, men jag vet ganska mycket om det, eftersom min pappa är nämligen översättare.* (Inf. 11)

(21) *I evolutionsgenetik man forskar evolutionsprocesser med hjälp av genetiska markörer.* (Inf. 32)

b) Prepositionsfel

22) *För exempel energiformer och medicinvetenskapen kommer att användas i framtiden väldigt mycket.* (Inf. 24)

23) *Om vi gillar om kulturell rikhet, bodde vi lära oss spanska eller ryska i stället av svenska.*

c) *Den/det/de* som definit artikel

(22) *Finska är också ett litet språk och tvåspråkighet ger inte många möjligheter att arbeta utomlands om dem språker är finska och svenska.* (Inf. 1)

(23) *Det är för i här i norr vi har litet sålskiner och vi har ingen stor sjö, så den vind har inte stor energipotential.* (Inf. 26)

4.2 Kodväxling i uppsatserna

Till kodväxlingsfall hörde direkta ordlån av vilka det fanns sammanlagt 30 stycken i texterna.”. Engelska, finska, tyska och franska användes. Den största delen av kodväxlingsfallen bestod av orsnamn, t.ex. *Helsinki*, *China* och *Europe*. Genom klassificeringen nedan beskriver jag vilka språk som användes när informanterna kodväxlade. Det mest kodväxlade språket var engelska (63 %) medan betydligt färre ord utnyttjades från finska, tyska och franska.

Enligt min mening är orsaken till att skribenterna inte kodväxlade mycket att uppsatsen var en del av provet på kursen *Akademisk svenska*. Informanterna strävade efter att undvika fel. Jag antar att de visste att när de använder ord som kommer direkt från ett annat språk kan lösningen vara felaktig.

Engelska

- (24) *Så om du vill lära fysik eller matematik du måste förstå fenomena.* (Inf. 4)
- (25) *Eftersom jag har bodde i Lapland- för 18 år innan jag komde här, det var mycket bra sakt att här var så mycket nature.* (Inf. 37)
- (26) *Jag vill också tro att om man har en riktig attitude och behörighet att arbeta hårt hittar hon/han arbetet.* (Inf. 18)

Finska

- (27) *Jag hållade ett ”sabbatsår” (sapattivuosi?) och jobbade hela året att få pengar.* (Inf. 17)
- (28) *Fritz Haber behovade arbetsplats= 1) työpanos av Carl Bosch för transmutera sin lite experimental system till industriell skala.* (Inf. 28)
- (29) *Jag har visiterat i Olkiluodon kärnkraftverk i Finland.* (Inf. 34)

Tyska

- (30) *Kärnkraft är en bra sätt att producera energi eftersom klimatet och jorden är stabila i Finnland så vi inte har stora naturliga risken.* (Inf. 30)
- (31) *Alla energi i Finnland är inte så miljövänlig.* (Inf. 30)
- (32) *Åtminstone min pappa använder offen material med betydelse och mening av ord.*

(Inf. 11)

Franska

(33) Det är interessant att studera om hur olika arter växelverkar sinsemellan och till exempel varför en järv är hotad. (Inf. 21)

4.3 Utnyttjade språken

I materialet kan man se engelskans, finskans och i få fall tyskans och franskans interferens. Engelskan var ett betydligt mer utnyttjat språk än de andra för den orsakade de flesta transfer- och kodväxlingsfel. Drygt 85 % av de ortografiska felen berodde på påverkan från engelska. Interferens från finska och tyska fanns det i ett par uttryck vad gäller ortografien. Det enda morfologiska felet orsakade sannolikt av engelskan. När lexikala fel analyseras kan man se engelskans starka interferens: Drygt 85 % av felen berodde på engelskan och resten sannolikt på finskan. Syntaktiska fel är svårare att analysera eftersom jag anser att både engelskan och finskan kan ha inverkan på en felaktig ordföljd och ett felaktigt artikel- och prepositionsbruk i uppsatserna. I finskan och engelskan är ordföljden friare än i svenskan. Vad gäller artikelbruket, som orsakade drygt 5 % av de syntaktiska felen, kan inte endast engelskan anses som felkälla för det finns ”en definit artikel” även i finskan”, t.ex. ”Näitkö *sen* koiran?”. På grund av prepositionsfelet är det svårt att konstatera om ett annat språk är en felkälla för det är möjligt att skribenten bara har gissat vilken skulle vara den rätta prepositionen. Enligt min tolkning hade både engelskan och finskan en dominerande roll i informanternas prepositionsbruk. I vissa fall är det möjligt att båda språken har varit en potential felkälla. Vad gäller kodväxling bestod 28 kodväxlingsfall av 19 engelska och 2-5 finska, tyska och franska ord.

Enligt min mening är det inte överraskande att engelskan hade ett så stort inflytande över universitetsstuderandens språkbruk. Språksläktskapen spelar en stor roll. När jag analyserade materialet lade jag märke till att uppsatserna innehöll såväl negativ som positiv transfer. I vissa fall var engelskan till nytta, till exempel i satsen ”Våra industri och energiproduktion är---” eller ”---biogas, biodiesel och ---tekniker är den chans för oss att---”. Också finskan är en betydande orsak till interferens i denna studie. Till exempel

prepositionsbruket är ett tema som finskan kan störa. Till exempel ”Om vi gillar om kulturell likhet—” eller ”Här i Jyväskylä universitetet vi forskna---”. Allt som allt hade de flesta informanter inga större problem med att hålla olika språk isär.

4.4 Andra språks interferens och språkkunskaper

Informanternas språkkunskaper kan ha inverkan på andra språks interferens. Det var inte lätt att analysera sambandet mellan andra språks interferens i informanternas uppsatser samt deras språkkunskaper för forskningsgruppen är verkligen heterogen. Därför samlade jag in fem informanter från alla fem kategorier som hade gjort mest fel. Därefter analyserades om det finns några gemensamma faktorer mellan dessa fem skribenter som utnyttjar andra språk.

När det gäller ortografisk transfer hade de flesta informanter fått ett relativt bra betyg i svenska i avgångsbetyget, 7-8. Svenskkunskaper värderades i genomsnitt med betyget 6,4, medan kunskaper i engelska med betyg 8,8. De fem informanterna som utnyttjade andra språk mest, kunde flera språk än engelska och svenska med undantag av en informant.

Endast en informant hade morfologisk transfer i sin uppsats. Denna informant kunde inga andra språk utöver engelska och svenska. Det kan dock konstateras att det i informantens uppsats finns mycket drag av andra typer av transfer och även kodväxling. Ett vanligare fenomen var lexikal transfer. Informanterna som hade lexikal transfer i sin uppsats hade något svagare betyg i svenska som de fem som hade mest ortografisk transfer jämfört med de andra informanterna. De fem informanterna uppskattade sina svenskkunskaper från 5 till 7. Ett gemensamt drag hos de fem informanterna var att de inte kunde andra språk utöver engelska och svenska med undantag av en informant som kunde svagt franska.

Vad gäller syntaktisk transfer var gemensamt hos dessa informanter att kunskaper i svenska självvärderades som mycket svaga. Svenskkunskaperna fick av informanterna i genomsnitt lite över 5 på en skala 4 – 10 medan kunskaper i engelska värderades i genomsnitt med siffran nära 9. Informanterna hade oftast vitsordet av svenska 7-8 i

avgångsbetyget. De kunde oftast andra språk utöver svenska och engelska men kunskaper i andra språk uppskattades oftast svaga.

Drygt en tredjedel av informanterna kodväxlade. Andelen fall var jämnt hos dessa informanter. Vitsordet i svenska som informanterna hade i avgångsbetyg från gymnasiet var varierande. Självvärderande vitsord, som beskriver informanternas språkkunskaper var i medeltal svaga. På grund av detta kan konstateras att svaga kunskaper i svenska ökar sannolikheten av kodväxling.

4.5 Andra språks interferens och kön

Könsfördelning i denna undersökning är 16 män och 26 kvinnor. Knappt 62 % av informanterna var kvinnliga. Sammanlagt fanns det 274 fall där man kan se andra språks interferens. Allt som allt kan det konstateras att antalet fel hos män var något större än kvinnors. Kvinnorna kunde undvika ortografiska fel något bättre än män. Män gjorde fler fel än kvinnor i alla transferkategorier samt i kodväxlingskategorin (med undantag av ett morfologiskt fel som gjorde en kvinnlig informant) fast andelen män var mindre än kvinnor. Andelen fel hos män var 55 %. Män gjorde ändå proportionellt sett mer fel än kvinnor: 9,5 fel per skribent jämfört med 4,7 fel hos kvinnor. Orsaken till detta är att dessa 16 män bildade en mycket heterogen grupp: somliga gjorde bara ett par fel medan andra t.o.m. 15 fel per felkategori.

Enligt min mening är det inte överraskande att kvinnorna gjorde färre fel än männen. Jag antar dock att den procentuella andelen fel hos män skulle kunna vara ännu större. Enligt flera undersökningar (se t.ex. Haier 2005) är kvinnor språkligt mer begåvade än män. Därför ansåg jag att männen som i allmänhet behärskar språk svagare har gott om andra språks interferens i sin uppsats. Min hypotes bekräftade också det att i synnerhet de manliga informanterna behärskade engelska bra men svenska relativt svagt. Detta ökade inte dock andelen transfer- och kodväxlingsfall så mycket som jag hade förväntat mig.

5 DISKUSSION

När jag började analysera det samlade materialet som bestod av uppsatser skrivna av universitetsstudierande, hade jag några antaganden om hur bra studerande behärskar svenska. Det sägs att kunskapsnivån i svenska blir svagare för varje år. Därför antog jag att andra språks interferens hos universitetsstudierandena är ett allmänt fenomen.

Jag anser att mina studieresultat kan jämföras särskilt med Linderoos undersökning (2004). Enligt Linderoos studie förekom engelskans interferens i alla fyra transferkategorier: ortografisk, morfologisk, syntaktisk och lexikal transfer. Han analyserade 279 uppsatser skrivna av gymnasister. Jag lade märke till att morfologiska fel inte var allmänna i mitt material men andra typer av transfer förekom relativt mycket. Linderoos material innehöll 275 fel som han tolkade vara utslag av interferens från engelska. Mitt material innehöll 274 fel vilket jag anser vara mycket jämfört med Linderoos studie, eftersom mitt material var betydligt mindre. En betydande förklaring till detta är att ordföljds- och prepositionsfel tillhörde mitt material.

När det gäller kodväxling är jag överraskad att detta fenomen inte var frekvent i mitt material. Lahtinen (2009) undersökte kodväxling i uppsatser skrivna av högstadieläver. Enligt Lahtinens studie var kodväxling ett överraskande allmänt fenomen. Högstadieläver och universitetsstudieranden är det inte lätt att jämföras för språkfärdigheter bör vara bättre på universitetsnivå. Trots detta anser jag det viktigt att man tar hänsyn till unga och äldre inlärares sätt att bilda en text. Enligt min mening finns det skillnader mellan universitetsstudierandes och högstadielävers strategi att skapa text. Universitetsstudierande har kreativare och mer utvecklade sätt att hitta lämpliga ord samt ett större ordförråd än högstadieläver. Jag tror att dessa är faktorer som utvecklas med åren.

När jag analyserade materialet hittade jag flera transfer- och kodväxlingsfall. Det är ändå svårt att veta varför mängden av andra språks interferens är relativt stor. En möjlig orsak till rena skrivfel är slarv. Detta kan vara en orsak till t.ex. de otaliga ordföljdsfelen. Å andra sidan skrevs uppsatserna i provsituation så jag tror att studeranden var extra noggranna i sin rättstavning. Tolkningen spelar också en viktig roll: vilka fel anses vara orsakade av andra språks interferens?

Också denna studie visar att språket som inläraren har lärt sig tidigare kan påverka det senare inlärd språket. Till exempel engelskan kan skapa en modell som utnyttjas när man lär sig ett nytt språk. Man gör mycket tvärspråkliga övergeneraliseringar med tanke på att det som fungerar i engelskan, också fungerar i andra språk. När det gäller språk som är besläktade leder denna tankegång oftare till positiva resultat, men också felaktiga antaganden görs. Jag tror att svaga kunskaper har inverkan på andra språks interferens. Ju mer inlärarna lär sig svenska, desto starkare blir svenskans egna strukturer och andra språk stör inte så mycket.

Eftersom jag är en blivande lärare tror jag att jag kan utnyttja mina forskningsresultat i språkundervisningen – trots att dessa resultat inte kan generaliseras. Enligt min mening ska en lärare påminna elever om att det finns likheter i alla språk. I språkundervisningen ska man presentera strukturer som är likadana men också de som är olika. Jag tror att detta hjälper elever att lära sig mer om språk och sannolikt blir deras vokabulär mer omfattande. Ringbom (2007) har konstaterat att det är naturligt för inläraren att leta efter likheter mellan språk som han lär sig. Det är möjligt att eleverna gör transfer- och kodväxlingsfel eftersom de inte är medvetna om att felaktiga strukturer verkligen är fel.

6 AVSLUTNING

Syftet med denna undersökning var att utreda om det finns andra språks interferens i universitetsstuderandenas svenskuppsatser. Vidare ville jag studera om studerandens bakgrund (språkkunskaper och kön) har någon inverkan på hur mycket han eller hon utnyttjar andra språk i sin svenskuppsats.

Min studie var en kvantitativ undersökning med kvalitativa drag. Jag analyserade sammanlagt 42 uppsatser som var skrivna i provsituation. Med ett frågeformulär fick jag veta något om skribentens bakgrund, till exempel vilka språk har studerats och hur väl språk behärskas.

Resultaten visade att lexikal, ortografisk och syntaktisk transfer var allmänna fenomen på universitetsnivå. Morfologisk transfer förekom bara i en uppsats. Kodväxling var inte heller något stort problem i materialet. Med andra ord försökte informanterna anpassa ord till målspråket. Män gjorde fler fel än kvinnor och svaga kunskaper i svenska ökade andelen transferfall i de flesta uppsatser.

Som blivande lärare anser jag det viktigt att man tar hänsyn till interferens från andra språk i skolan. På det sätt kunde eleverna undvika sådant slags fel i sin kommunikation på främmande språk. Detta ämne skulle man kunna studera vidare genom att analysera vidare skribenter som använder transfer eller kodväxling. Det skulle vara intressant att få veta hur medveten skribenten är om andra språks interferens i sina uttryck. Jag tror att med denna synvinkel till ämnet kan man få veta varför människor utnyttjar andra språk såväl i skrift som i tal.

LITTERATUR

Cenoz, J. (2001). *The Effect of Linguistic Distance, L2 Status and Age on Crosslinguistic Influence in Third Language Acquisition*.

De Angelis, G. & Selinker, L. (2001). *Interlanguage Transfer and Competing Linguistic Systems in the Multilingual Mind*.

Gardner-Chloros, P. (2009). *Code-switching*.

Grosjean, F. (2008) *Studying Bilinguals*.

Honkanen, M.& Valtonen, E. (2009). *Lexikal transfer i engelska och tyska samt uppfattningar om förhållandet mellan ordförråden i förstaspråket, engelska och tyska: Jämförelse mellan svenskspråkiga och finskspråkiga gymnasister*. Pro gradu –avhandling. Jyväskylä universitet.

Håkansson, G. (2003). *Tvåspråkighet hos barn I Sverige*. Lund: Studentlitteratur AB.

Jarvis, S. & Pavlenko, A. (2008). *Crosslinguistic Influence in Language and Cognition*.

Jauhojärvi-Koskelo, C. & Palviainen, Å. (2011) ”Jag studerar gärna svenska men är inte nöjd med det jag kan” Motivation, attityder och färdigheter i svenska hos finska universitetsstudenter.

Lahtinen, S. (2004) ”*Jag musiikki maku go laidasta laitaan*” - koodinvaihto yläkoululaisten ruotsin kirjoitelmissa. Kalliokoski, J., T, Nikko, S. Pyhäniemi & S. Shore (red.) 2009. AfInLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2009/ n:o 1. 47-60.

Laitakari, K., (2000): *Skillnaden mellan L1 och L2 vid inläringen av ett tredje språk – en komparativ studie av finsk och engelsk transfer i inlärarvenska*. Pro gradu -

avhandling. Åbo Akademi.

Lindroos, K. (2004). *Falla i kärlek och dricka alkohol. Engelsk interferens i finskspråkiga gymnasisters inlärarvenska*. Pro gradu –avhandling. Åbo universitet.

Meriläinen, H. (1984). Beskrivningen av språket i ett urval abiturientuppsatser från år 1980. Del 2 – felanalys. I: Lindroos, K. (2004). *Falla i kärlek och dricka alkohol. Engelsk interferens i finskspråkiga gymnasisters inlärarvenska*. Pro gradu –avhandling. Åbo universitet.

Meriläinen, L. (2010). *Language transfer in the written English of Finnish students*. Doktorsavhandling. Östra Finlands Universitet

Myers-Scotton, C. (1993). *Duelling languages. Grammatical Structure in Codeswitching*. Clarendon Press. Oxford.

Odlin, T. (1989). *Language Transfer. Cross-linguistic influence in language learning*. Cambridge University Press.

Ringbom, H. (2001). Lexical Transfer in L3 Production. I Cenoz, J., Hufeisen, B. & Jessner, U. (red.), *Cross-Linguistic Influence in Third Language Acquisition: Psycholinguistic Perspectives*. Clevedon: Multilingual Matters, 59-68.

Ringbom, H. (2007). *Cross-Linguistic Similarity in Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters.

Svartvik, J. (2005). *Engelska -öspråk, världsspråk, trendspråk*. Stockholm: P.A. Norstedt & Söner.

Elektroniska källor:

<https://kielikeskus.jyu.fi/opetus/ruotsi/opiskelu-studier/tutkintoon-kuuluva-kurssi-akademisk-svenska>

(Hämtad: 9.2.2012)

Haier, R. (2005) *The neuroanatomy of general intelligence: sex matters*. Neuroimage.

http://www.imaginggenetics.org/PDFs/2005_Haier_NeuroImage_SexdiffIQ.pdf

(Hämtad 30.3.2012)

BILAGA 1

Hei! Olen ruotsin kielen opiskelija Jyväskylän yliopistosta. Tutkin *Akademisk Svenska* –kurssin tenttikirjoitelmia. Tutkimusmateriaalini koostuu tästä taustakyselylomakkeesta sekä kirjoitelmasta, joka kirjoitetaan numeroidulle konseptipaperille.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, mutta osallistumisesi on hyvin tärkeää ja merkityksellistä. Käsittelen kurssilta keräämäni materiaalin luottamuksellisesti, eikä henkilöllisyytesi paljastu tutkimuksen missään vaiheessa.

Kiitos osallistumisestasi!

Sanna Salomäki

1. Sukupuoli a) mies b) nainen
2. Syntymävuosi 19_____
3. Pääaine _____
4. Sivuaine(et)_____
- _____
5. Kuinka monta ruotsin kurssia olet suorittanut ennen yliopistoa (lukiossa tai vastaavassa oppilaitoksessa)?
a) 1-3 b) 4-5 c) enemmän kuin 5

6. Ruotsin arvosana lukion päättötodistuksessasi?

a) 5-6 b) 7-8 c) 9-10 d) en ole käynyt lukiota

7. Mitä kieliä olet opiskellut? Merkitse rastilla opiskelemasi kielet ja kerro, kuinka monta vuotta olet suunnilleen opiskellut niitä sekä, kuinka hyvin **omasta mielestäsi** hallitset ko. kielet.

	Opiskeltu kieli	Opiskeltu aika (vuotta)	Oma arvio 4-10
englanti			
ruotsi			
ranska			
saksa			
venäjä			
espanja			
italia			
latina			
muu kieli			
muu kieli			